

Sygn. akt I CZ 183/12

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T. S.-W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Finansów

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 19 września 2013 r.,

zażalenia powódki na postanowienie o kosztach zawarte w pkt 2

wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 21 marca 2012 r.,

zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego; zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 654 zł (sześćset pięćdziesiąt cztery) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 5400 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, przyjmując za adekwatną dla rozstrzygnięcia o tych kosztach zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy, stosownie do art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Powódka w zażaleniu zarzuciła nierozważenie możliwości zastosowania art. 102 k.p.c. mimo tego, że Sąd Okręgowy nie obciążył jej kosztami procesu, a nie zmieniła się jej sytuacja majątkowa, bo poza rentą nie posiada innych źródeł dochodu, jak też była częściowo zwalniana od kosztów sądowych. Ponadto nie zmieniła się również sytuacja posiadaczy przedwojennych obligacji, którzy nie doczekali się właściwych regulacji prawnych. W tej sytuacji nieobciążenie powódki kosztami stanowi dla niej drobną rekompensatę, usprawiedliwioną zaniedbaniami Państwa. Domagała się zmiany postanowienia przez nieobciążenie jej kosztami postępowania apelacyjnego.

Pozwany wniósł o oddalenie zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Orzekanie o kosztach procesu dokonywane jest na podstawowej zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.) oraz uzupełniających ją zasadach kompensaty, słuszności i zawinienia (art. 100 do 104¹ i art. 110 k.p.c.). Przyjęcie za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania jednej z zasad uzupełniających powinno być połączone z ustaleniem, że okoliczności sprawy przemawiają za odstępieniem od zasady ogólnej. Wskazane wyjątki nie mogą być interpretowane rozszerzająco.

W odniesieniu do zasady słuszności w art. 102 k.p.c. określone zostały przesłanki, których zaistnienie warunkuje możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążania jej w ogóle tymi kosztami. Obejmują one wystąpienie w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, które powodują, że zasądzenie kosztów na rzecz wygrywającego przeciwnika w całości, a nawet w części, byłoby sprzeczne z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia

społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 131/12, niepubl.; z dnia 16 stycznia 2013 r., II CZ 154/12, niepubl.). Zalicza się do tych "wypadków" okoliczności związane z przebiegiem postępowania, jak charakter dochodzonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, przedawnienie roszczenia, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia wsparte na obiektywnych podstawach, które jednak doznaje osłabienia w postępowaniu apelacyjnym. Do warunków leżących poza procesem należy sytuacja majątkowa i życiowa strony (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2012 r., I CZ 26/11, niepubl.). Zwolnienie strony od kosztów sądowych nie stanowi samodzielnie o występowaniu szczególnie uzasadnionego wypadku, ale może być przyczynkiem do rozważenia, czy taki wypadek zachodzi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, niepubl.). Zakwalifikowanie konkretnego przypadku jako "szczególnie uzasadnionego" wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy łączących się z charakterem żądania poddanego pod osąd, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego.

Zaistniała w rozpoznawanej sprawie sytuacja przemawiała za nietrafnością zastosowania zasady odpowiedzialności za wynik sprawy na tym etapie postępowania oraz przyjęciem, że obciążenie powódki kosztami postępowania apelacyjnego nawet w części kolidowałoby z odczuciem słuszności. Charakter roszczenia i jego znaczenie dla powódki usprawiedliwiał dążenie do poddania kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu pierwszej instancji. Nie było podstaw do uznania, że decyzja powódki związana z zaskarżeniem tego wyroku została podjęta bez należytego rozważenia przyczyn oddalenia powództwa i oceny ryzyka przegrania sprawy w postępowaniu apelacyjnym, także w odniesieniu do zasad ponoszenia kosztów tego postępowania. Kwestionowanie argumentów zawartych w motywach zaskarżonego wyroku nie nosiło cech subiektywnego jedynie ich wartościowania. Te okoliczności, należące do przebiegu postępowania w połączeniu z majątkową i życiową sytuacją powódki, świadczyły za spełnieniem przesłanek przewidzianych w art. 102 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy zmienił zaskarżone postanowienie na podstawie art. 398¹⁶ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego oparte zostało na zasadzie odpowiedzialności za

wynik sprawy objętej art. 98 § 1 w związku z art. 394¹ § 3, art. 391 § 1 i art. 398²¹
k.p.c.

jw